

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM

Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár
egész évre 10 arany korona
félévre . . . 5 arany korona
Egyes szám ára 25 arany fillér

A protestáns sajtó.

Sajtószolgálatunk ellátásáról élénk panaszok hangzottak el a legutóbbi konventi ülés alkalmával és valljuk be, nem alaptalanul. Panasz volt, hogy míg más egyházak minden legkisebb megmozdulásáról azonnal tájékoztatják a közvéleményt, addig a mi legfontosabb gyűléseinkről s egyéb mozgalmainkról néha éppen semmit, néha alig valamit lehet olvasni a napilapokban, sőt egyházi lapjaink is rendszerint csak nagyon rövidesen járnak el az egyházi gyűlésekről adott tudósítások körül.

Ami az első panaszt illeti, annak mi magunk vagyunk az okai. A mai újságírótól, aki az olvasóközönség ízléséhez képest a minél rikítóbb szenzációk után jár s annál több fizetést és több dicsőséget arat, mennél borzalmasabb, vagy felháborítóbb eseménynek a részleteit tudja felkutatni, nem lehet várni az önzetlenségnek azt a fokát, hogy a mi szürke, igen tanulságos és igen színvonalos, de cseppet sem szenzációs gyűléseinken töltsse az idejét s az alatt a jó fogásokat másnak engedje át. A gyűléseinkről szóló tudósításainkról rendszeresen gondoskodni csak úgy lehet, ha — amint az a konventet illetően meg is történt — mi magunk megbízunk valakit, hogy a leglényegesebb tudnivalókat állítsa össze s adja át a könyvomatosságnak, amelytől a többi lapok átveszik. Másként a dolog még a vidéket illetően sincs biztosítva, ahol pedig egy nagyobb egyházi gyűlésnek mégis nagyobb híre van. Legutóbb is tapasztalhattuk a magunk egyházkerületi gyűlésén, hogy az első nap, amikor bizonyos botrányokat és leleplezéseket reméltek, négy újságíró is ült a teremben. Azután, hogy kiderült, hogy nincs szenzáció, előbb egy, azután egy sem maradt.

Abban ellenben, hogy az egyházi lapok maguk sem eléggé foglalkoznak az egyházi események részletes előadásával, már nem merném mondani, hogy maguk ezek a lapok hibásak. Itt jórészt a gazdasági konjunkturákra kell a bajokat visszavezetni. Azok, akik mint mi, hosszú időn át intéztük egy ilyen lap ügyeit, igen érdekes adatokkal szolgálhatnánk arra nézve, hogy az egyházi lapok anyagi helyzete miért

vált kétségbeejtővé az idők folyamán. Rövidre összefoglalva így mondhatnánk: megkisebbedett olvasóközönségnek olcsóbb árért, drágább munkaerő mellett kellett a lapot szolgáltatniok. Ilyen körülmények közt, folytonos anyagi bajokkal küzdve, megelégedtek a technikai költségek fizethetésével, a szellemi munkát már nem honorálhatták. Így maradtak el a lelkes vidéki tudósítások, amelyeknek nagyranőtt postaköltségét sem tudták megtéríteni.

Úgy, hogy valójában a jó egyházi lap kérdése — mint egyébiránt minden jó lap kérdése — jórészt anyagi kérdés. Ha lehet a munkát tisztességesen díjazni, akkor lehet várni jó munkát. Igen, de miből díjazhatja egy lap a jó munkát? Az előfizetési pénzekből. Előfizetési pénzek pedig úgy folynak be kellő mennyiségben, ha a lap jó. Itt a cirkulusz viciozus, amelyet valakinek minden egyes sajtóorganumra nézve meg kell oldani. Egyik református lapársunknál örömmel tapasztalható, hogy a kérdés már meg van oldva. A lap vezetője tudott pénzt befektetni a lapjába, ezzel jelentékenyen előkelő színvonalat tudott a számára biztosítani és ime lettek előfizetői szép számmal. Nemcsak egyszerű theoria az tehát, amit mi ezen a helyen is, máshol is már nagyon sokszor elmondtunk, hanem a gyakorlatban is kipróbált igazság.

Valami ilyenféle kísérlet indul meg most a Debreceni Protestáns Lappal is majd a jövő félésztendőben. Csakhogy nagyon drága világot élünk. Attól tartok, hogy a jószándékú elhatározásnak nagyon könnyen beletörik a bicskája a vállalkozásba, hacsak a lap barátai nem jönnek segítségül az előfizetési díjak pontos szolgáltatásával és az előfizetési díjakon felüli önkéntes szíves adományokkal.

Egyház

A szatmári református egyházmegye április 16-án tartott közgyűlése

szokatlanul népes volt. A füzesgyarmati templom zsúfolásig megtelt a messze vidékekről

egybesereglett alkotó tagok és érdeklődők sokaságával. De megtelt a szívünk is szent buzgósággal, Istenkeresés nagy vágyával s felzendült az ének: „Örök Isten merre... merre vagy?” és megtaláltuk Őt. Hozzá vezérelt az esperes buzgó imája s míg alázatos bűnyalommással emberi gyarlóságunk és tehetetlen voltunk beismerésével meghajolt a térdünk: ki egyenesedett a lelkünk s az egekig ért fel hitünk. Megaláztuk magunkat az Ő hatalmas keze előtt, hogy alkalmas időben felmagasztaljon minket. Minden gondunkat Ő rá vetettük. Az érdeklődés középpontjában — már évek óta — az esperesi jelentés áll, mely nem a tények felsorolásában merül ki, nem csupán a megtörtént dolgok feletti elmerengés, tudomásul adás és tudomásul vétel, hanem szigorú bírálat első sorban önmagunk és munkánk felett s célkitűzés, iránymutatás a jövő küzdelmeire és alkotásaira: de bírálat és állásfoglalás mindama méltánytalan, sokszor törvénytelen beavatkozásokkal szemben, melyek újabb időben lépten-nyomon érik a szívünket és a zsebünket is, a személyünket is. Most is az esperesi jelentés felé fordult a legnagyobb várakozás. Volt fénye, volt árnya s ami legtöbb volt benne: biztatás, bátorítás s minden poklokon keresztül bizakodó remény; s volt erő, mely akar, s volt akarat, mely nem fél: küzdeni mind a diadalomig.

E jelentéssel kapcsolatosan elírástunk halottainkat, az egyházmegye nesztorát, Nagy Elek tanácsbíró, kispaládi, s az élet és a munka delén álló Kócsi Péter nagyhodosi lelkészeket s a legszebb és legnagyobb reményekkel induló legifjabb világi tanácsbíráinkat, dr. Uray Endrét. A tisztikarban üresedésbe jött állások betöltésére intézkedés tétetett. Közigazgatási hatóságoknak iskolai autonómiánkat sértő túlkapásai ellen felterjesztéssel élünk, úgyszintén az országos tanítói nyugdíjintézeti járulékok ügyében újlag ismételtén Főtiszteletű Püspök urat meleg szeretettel köszöntöttük. (L. a 17. számban.)

A lelkési körök régi áldásos működésének felelevenítésére újabb ösztönzés történt abból az alkalomból, hogy a fáradni nem akaró esperes a tiszavidéki lelkési körrel megkezdte a munkát s hatékony kovászt tett.

A Leánykálvineum érdekében Fehérgyarmaton az egyházmegye, a fehérgyarmati egyház és a polgári község még a nyár folyamán egy nagyobb szabású leánykálvineumi napot és estét rendez. (Ez ügyben már folynak is a tárgyalások és előkészületek.)

Az egyházak és magánosok ügyei közül, melyek közmegelegedésre elintéztettek, kiemelkedett Szabó János tanácsbíró belmissziói jelentése, amely e mező minden részét bejárja; azt is, ahol kies folyóvizek folynak s annak partjain a jó pásztor legelteti nyáját; azt is, ahol a hitélet elevenítő forrásai nem akarnak

buzogni. Dicsér, dorgál s szeretettel mutatja meg azokat a dolgokat, amelyekben nekünk forgolódnunk kell, amelyek a mi mennyei Atyánknak dolgai.

Osztatlan szeretetben és ünneplésben részesült Kézi Ignác fehérgyarmati lelkész, ki tanácsbíróvá választatván, e gyűlésen tette le az esküt.

A bírósági ülés még más napra is átnyúlt, még mindig vannak, akik egyházi adójuk felbuzgósításával vélik legjobban keresni az „igazságot” s szolgálni az egyházat; még mindig vannak, kik amaz evangéliumi „igazságot” szeretnék életbeléptetni: „Ingyen vettétek, ingyen adjátok”, holott az „igazság” ez: „Méltó a munkás az ő bérére”.

Meddig tart még e küzdelem?! T.

Iskola

Tanévzárás a Kollégiumban.

Kollégiumi igazgató beszámoló beszéde.

(Folytatás és vége.)

A szervezeti szabályzat szerint a tanárképző internátus, addig is, míg külön épületben és külön vezetés alatt létezik, a Kollégium egyetemi internátusában az internátusi igazgató vezetése alatt egyelőre 20 református vallású bölcsészethallgató ellátására rendeztetik be, oly módon, hogy 4 tanárjelölt elsőfokú, 6 másodfokú, 10 pedig harmadfokú díjkedvezményben részesül. A felvett tanárjelöltek ellátási díját és amennyiben tandíjmentességben nem részesülnek — egyetemi tandíját is a tanárképző-alap fedezi, még pedig hatét teljesen, hatét felerészben, nyolcét pedig egyharmad részben.

Az intézeti előadásokban és gyakorlatokban a helyiségek és segédeszközök által megengedett határok között korlátolt számban bejáró és esetleg más vallású tanárjelöltek is résztvehetnek. A modern kulturnyelvek elsajátításának megkönnyítése végett a szakvezető lectorokon kívül az intézet egy skót református és egy francia hugenotta bölcsészeti- vagy hittanhallgatót teljesen ingyenes ellátásban részesít. Továbbá a modern-nyelvszaksos internátusi tagokat a nyári szünetekben teendő külföldi tanulmányútjaikban anyagi erejéhez mérten segélyben részesíti. A jelöltek paedagogiai és irodalmi képzésének előmozdítására paedagogiai szakkönyvtárt rendez be és bocsát tagjainak rendelkezésére. A tanárképző internátus ügyeit az egyházkerületi elnökség elnöklete alatt a középiskolai felügyelőből, az internátusi igazgatóból és az egyházker. közgyűlés által választott két tagból álló gondnokság intézi. Az egyházkerületi közgyűlés a gondnokságba dr. Révész Imre egyházker. főjegyző urat és Sass Béla egyetemi tanár urat választotta meg.

A kollégiumi ifjúság egészségi állapota általában kielégítő volt. Az egyetemi hallgatók közül 1, a gimn. tanulók közül 2, a tanítóképző intézeti növendékek közül 3 meghalt.

Gróf Degenfeld József egyházker. és kollégium-

mi főgondnok úr a Kormányzó úr Öfőméltósága engedélyével a magyar köznevelődésügy fejlesztése, különösen pedig a debreceni tud. egyetem megalapítása körül szerzett érdemei elismerésül ezen egyetemen 1924. évi október hó 18-án az államtudományok tiszteletbeli doctorává avattatott. Ezen az ünnepen a Főgondnok úr Öfőméltóságát az egyetemes konvent részéről dr. Boér Elek, erdélyi főgondnok, egyházkerületünk részéről dr. Révész Imre egyházker. főjegyző, a Kollégium nevében pedig Karai Sándor kollégiumi igazgató üdvözölte. Az ünnepély hangulatát emelték a Kántus szép énekei is.

A Kormányzó úr Öfőméltósága november hó 6-án meglátogatta Kollégiumunkat. A Kollégium kapujában a tanári kar élén gróf *Degenfeld József* főgondnok úr köszöntötte, az udvaron pedig az ifjúság fogadta lelkes éljenzéssel, melynek elhangzása után a Kántus a Szózatot énekelte. Az ifjúság hódolatát *Seres Béla* szenior tolmácsolta. A Kormányzó úr meleg szavakban válaszolt, megemlítve, hogy egykor ő is növendéke volt a Kollégiumnak és kitartó munkásságra buzdította az ifjúságot. Beszéde után meglekintette az internátus épületét és a konviktus helyiségeit. Távozásakor a Kántus, amelynek éneklése tetszését nagyon megnyerte, kívánságára búcsúzóul elénekelt a Nemzeti Hiszekegyet. Kollégiumi látogatása után a városházán fogadta a tisztelgő küldötségeket, első helyen az egyházkerületét, a református egyházét és a Kollégiumét, amelyeket együttesen gróf *Degenfeld J.* egyházk. főgondnok úr vezetett.

November 18-án volt Kollégiumunkban lélekemelő ünnepély keretében a *honvéd-theologusok* találkozója, akik 1914-ben a Kollégium falai közül negyvenen önként vonultak hadba a haza védelmére. Ez alkalommal az életben levők — tizenegyen hősi halált haltak — a hadbavonultak nevét emléktáblával örökítették meg, amely a Kollégium dísztermének folyosóján helyeztetett el. Ugyanitt helyezte el az egyetem is a háborúban hősi halált halt 14 hallgatójának emléktábláját 1924. évi május 23-án.

Az egész kollégiumi ifjúság számára két emlékünnepélyt tartottunk, u. m. október 31-én a *reformáció*, május 22-én pedig a *Baltazar-amerikai alapítvány* létrejöttének emlékére.

A Kollégium pénztárába ebben a tanévben 1924 július 1-től kezdve *adományok és alapítványok* címén összesen 40.582.109 korona folyt be. Ezek közül kiemelkedik *Márk Endre* 10.000.000 koronás, gróf *Degenfeld József* 1.000.000, *Berey József* 1.500.000, *Bessenyei Lajos* 1.000.000, *Lánczy Béla* 1.000.000, *Szentjóni Kálmán* 1.000.000, *Révész Lajos* 1.025.000, az *István gőzmalom* 1.000.000 koronás alapítványa, továbbá a *Mácsai Sándor* nevére tett 7.000.000 koronás, *Dóci Imre* nevére tett 1.200.000 koronás, *S. Szabó József* nevére tett 2.000.000 koronás alapítvány, a *Sass Béla* 25 éves jubileumi alapítványra befizetett 3.537.400 K és *dr. Erdős József* 40 éves jubileumi alapjára befolyt 1.000.000 K-ás összeg. Az internátus javára 10 nagylétai lakos 1.000.000 K-t, *Vágó Rezső* 2.000.000 K-át, az *István gőzmalom* az ifjúsági egyesületek és szegény tanulók segítésére 4.000.000, a *Debreceni Hitelbank* szegénytanulók segítésére 1.000.000 koronát adományozott.

A személyi vonatkozású ügyek közül, mint fontosabb mozzanatok, megemlítem a következőket:

Dr. Erdős Károly lelkészképző intézeti megbízott igazgatót az 1924. évi szeptember hóban tartott egyházkerületi közgyűlés érdemei elismerésül rendes igazgatónak választotta meg. *Dr. Kállay Kálmán* lelkészképző intézeti tanár a holland-magyar gyermek-akció intézése végett ebben a tanévben is szabadságolva volt. E téren teljesített szolgálatai elismerésül a Kormányzó úr a Vörös Kereszt érdemkeresztjével tüntette ki. *Dr. Petzkó Ernő* gimn. tanárt a VKMiniszter úr az 1924—25. tanévre ideiglenesen, *dr. Radó Endre* gimn. tanárt pedig 1924. szept. 1-től kezdve véglegesen nyugdíjazta. *Dr. Radó Endre* nemcsak szaktárgyai tanításában ért el szép eredményt, hanem az Ásvány-gyűjtemény rendezésével és leltározásával is érdemes munkát teljesített. Az egyházkerületi közgyűlés 1925. évi május havában tanszékére *dr. Nagy Jenőt* választotta meg, aki a tanszéken ebben a tanévben is mint helyettes tanár működött. *Dr. Nagy Jenő*, az ornithológiában európai nevű szakember, aki a f. évi április hó 12—16. napjain Luxemburgban tartott nemzetközi madártani kongresszuson is szép sikerrel képviselte a magyar tudományosságot. Ugyancsak a májusi egyházkerületi közgyűlés töltötte be néhai *Mácsai Sándor* ének- és zenetanár tanszékét is, megválasztván erre *Szigelthy Gyula* III. éves hittanhallgatót, aki *Mácsai Sándor* halála után a Kántust vezette *Mácsai* szellemében általános elismerés mellett. *Dr. Benigny Gyula* és *dr. Zsigmond Ferenc* gimn. tanárokat a vallás- és közoktatásügyi Miniszter kinevezte a debreceni országos tanárvizsgáló bizottság tagjává. *Dr. Zsigmond Ferencet* a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta. *Dr. Ecsedi István* tanítóképző intézeti tanár és *dr. Vekerdy Béla* gimnáziumi tanár, a debreceni tudomány-egyetemen magántanárokká képesítették. A népszerű főiskolai tanfolyamon előadást tartottak: *dr. Ecsedi István*, *dr. Hoffer András*, *dr. Nagy Jenő*, *dr. Zsigmond Ferenc* és *dr. Vekerdy Béla*. a Gazda-körben *dr. Ecsedi István*, a Templomegyesület irodalmi estéin *dr. Ecsedi István* és *dr. Zsigmond Ferenc*, a Munkás-Otthonban *dr. Veress István*, az Orsz. Református Tanáregyesület nagykorúsi közgyűlésén *Nyári Béla*. Irodalmi működést fejtettek ki: *dr. Zsigmond Ferenc*, *S. Szabó József*, *dr. Hoffer András*, *dr. Nagy Jenő*, *Révész Lajos*, *dr. Ecsedi István*, *dr. Novák József* és *Bodnár Lajos*. A tanítóképző intézetben *Gáspár Albert* tanár a tanév elején a fővárosnál választatván meg tanáru, állása nem töltetett be, minthogy a párhuzamos osztályok megszűnése folytán így is elég tanára van az intézetnek. *Nagy József* tanítóképző intézeti tanár és *Kiss György* gyakorló iskolai tanító ennek a tanévnek a végeztével nyugalomba vonulnak. *Nagy József*ben nagy tudású tanárt, *Kiss György*ben kiváló gyermek-nevelőt veszít a Kollégium. A f. év január havában hosszas szolgálat után jól megérdemelt nyugalomba ment *Agárdy Lajos* pénztári ellenőr és *Rózsa Sándor* pénztárnok is.

A Kollégium egyes tagozatai körében felmerült fontosabb mozzanatok közül megemlítem a következőket:

A *lelkész-képző-intézetben* a theologus ifjak a debreceni egyházi belmisszióban lelkes munkásságukkal több irányban résztvettek. Az ifjúság vallásos nevelését szolgálták az oratoriumi ifjúsági istentiszteletek és a bentlakó ifjúság számára rendszeresített esteli rövid istentiszteletek (preces) tartásával. A theologus ifjúság élénkebb önképző munkásságot fejtett ki a Hittanszaki Önképző Társulatban és a Kántusban. Ez utóbbi május 20-án vendégül látta a Sárospataki Kórust és vele együtt hangversenyt rendezett. A szabadságot dr. Kállay Kálmán tanár tantárgyait dr. Révész Imre és dr. Tankó Béla adta elő, az éneket pedig, mint helyettes Nagy Sándor gimn. vallás-tanár tanította.

A *gimnáziumban* felvételre annyian jelentkeztek, hogy hely hiányában sok tanulót el kellett útasítani. A tanév végén 711 növendéke volt az intézetnek.

Az ifjúság a rendes tantárgyak mellett felkarolta a rendkívüli tantárgyakat is, a német tárgyalást, az angol nyelvet, szabadkézi rajzot, gyorsírást, hegedülést, vívást, céllövészetet.

Élénk munkásságot fejtettek ki az ifjúsági egyesületek, Önképző-kör, Ifjúsági Gyülekezet, Vörös Kereszt Egyesület, Segítőegyesület, Énekkar, Zenekör és a Sport-kör.

Az Önképző-kör az énekkarral és a Zene-körrel karöltve ünnepélyt rendezett október 6-nak, márc. 15-nek emlékére, dec. 7-én megünnepelte Mácsai Sándor emlékezetét, február 18-án pedig Jókai születésének századik évfordulóját. A Segítő egyesület tanulók segélyezésére 14.000,000 K-t fordított, a szegénytanulók könyvtára pedig 577 tanulónak 7.306 db könyvet adott mérsékelt díj mellett használatra. Maga az ifjúság különböző jótékony célra a maga körében 7.750,000 koronát gyűjtött.

A szertárak és könyvtárak gyarapítására 20.000,000 K-t költött az intézet.

Tanulmányi kirándulást rendeztek a húsvéti szünetben 7 napra terjedőleg 31 tanulóval Osváth Ödön tanár vezetésével a fővárosba és közeli vidékére.

A testnevelés ügyét szolgálta a Sportkörön kívül a Cserkészcsapat is. A vívást tanulók a Nyiregyháza és Kisvárdán tartott kerületi versenyben első helyre küzdötték fel magukat. A cserkészek a múlt nyáron 3 hétig Badaacsonyan táboroztak, azután pedig a Dunántúl tanulmányútát tették. Az intézet cserkészcsapata a Nyiregyháza pünkösztkor tartott kerületi cserkészünnep alkalmával tartott versenyen a második díjat nyerte.

A vallás-erkölcsei nevelésre nagy gondot fordítottak. A vallás-tanár a téli vasárnapokon ifj. istentiszteleteket tartott a tornateremben. Az ifjúsági gyülekezet az igazgató vezetésével vasárnaponként szintén szorgalmasan működött.

A *tanulóképző-intézetben* sem lehetett mind felvenni az első osztályba jelentkező növendékeket. Felvétellett összesen 161 növendék.

Fontos változás az intézet életében az V. osztály megnyílása, ami emelni fogja a kibocsátandó tanítók kulturális színvonalát. Fontos újítás az is, hogy azoknak, akik kántorok akarnak lenni, meg kell szerezniök a kántori oklevelet is.

Az intézet ebben az évben a slöjd tanítására

külön termet kapott. Szertárak és könyvtárak gyarapítására 44.000,000 K-t költött.

Kirándulást rendezett az intézet április 14—21. napjain dr. Ecsedi István, Somorjai László és Bodnár Lajos tanárok vezetésével, 24 cserkésszel Budapestre és a Dunántúlra. Az ifjúság november hóban Derecskén és Nagylétán hangversenyt rendezett. E hangversenyek a szegénytanulók könyvtára javára 10 millió koronát jövedelmeztek.

A testnevelés ügye jó lábon áll, a Sportkört itt is megalakították. A középiskolai vívó versenyen az intézet növendékei a második helyre kerültek.

A vallás-erkölcsei nevelésre különös gondot fordítottak. A téli hónapokban a zeneteremben vasárnaponként ifjúsági istentiszteleteket tartottak. Kántori szolgálattal teljesítettek a növendékek a szegényházban, a városi kórházban és az oratóriumban.

Mélyen tisztelt Hallgatóság!

Mindezek a mozaikszzerűen összeállított adatok csak a külső kereteit tüntetik fel és csak a külső feltételeit szolgáltatják annak a csendes, de annál intenzívebb munkának, amelyet Kollégiumunk tanári kara és ifjúsága a tanteremben és a dolgozó szobákban végzett. A Kollégium kulturális jelentőségét és a nemzeti és emberi művelődés tényezői sorában való helyét ennek a munkának a minősége és értéke határozza meg. Megnyugvással állapíthatjuk meg, hogy a tanári kar és az ifjúság egyaránt becsületesen megtette a maga kötelességét, amellyel ősi Kollégiumunk dicsőséges múltjának és letiport nemzetünk jobb jövőjének tartozik. A nemzet jövőjét nem belső harcokkal, zavarkeltéssel és tekintélyrombolással, hanem csak az iskolához hasonló komoly, csendes munkával lehet építeni. De ehhez az iskolának igazság-, ember- és hazaszeretettel teljes erkölcsi légköre szükséges.

Hogy Kollégiumunk mind az anyagi nehézségekkel megtudott küzdeni, mind szellemi téren megtudott felelni hivatásának, ezt köszönhetjük egyházkerületünk atyai gondoskodásának, ősi patronusaink: a debreceni egyház és Debrecen városa pártfogásának és közönségünk áldozatkészségének, legfőképpen pedig egyházkerületi elnökségünk buzgóságától és hőlesességétől áthatott vezetésének. Áldja meg az Isten őket minden javával és áldja meg Kollégiumunkat is a nyúgott és biztos fejlődés feltételeivel!

Ezzel az óhajattal az 1924—25. iskolai évet bezárom.

Kulcsár Endre tanári egyénisége.

Nem hagyhatom szó nélkül dr. Törös László „Kerekes Ferenc pedagógiai levelei” című cikksorozatának a Debr. Prot. Lap május 31-iki számában közölt részletét, melynek Kulcsár Endréről szóló sorai egyoldalú és téves megvilágításban tüntetik fel áldott emlékezetű tanárunknak, mint pedagógusnak, egyéniségét, élete munkáját.

Ami először stilisztikáját illeti, igaz, hogy a IV. o. tanulók számára tömörsége miatt ne-

héz: ámde még sem mondanám „lehetetlen“ tankönyvnek, hiszen minden mondata, meghatározása, felosztása logikus, ami némely terjedős s amellet mégis a tanulónak homályos stilisztikákról épen nem mondható el. A módszer illetőleg pedig a mi jó öreg tanárunk mindig *induktíve* vezetett rá az egyes tételekre; nagyon is gondolt ő az *olvasmány elemzésre*: bőséges, az olvasmányainkból gyűjtött példákban vezetett le minden elméleti tételt.

Egyáltalán helytelen volna azt gondolni, hogy Kulcsár Endre tudósnak kitünő, de pedagógusnak gyengébb volt. Irodalomtörténet-tanítása VII. és VIII. osztályos éveink legszebb emlékei közé tartozik. Nagyon sokat olvastunk az ő óráin, még olyan írótól is, mint Orczy Lőrinc vagy Amadé és az olvasottakból, érdekes és mély boncolással, vezette le a mű és az író formai és tartalmi sajátosságait. Kemény Zsigmond jellemzése hogy alakult ki az ő fejtegetései során előttünk és egészült ki a tankönyvekben nem található vonásokkal! A nyelvújítást milyen másképp láttuk az ő magyarázatai nyomán, aki rámutatott a nép nyelvének Kazinczyék által ugyan nem, de Baróti Szabó által annál jobban ismert zamatos kincseire! És soha nem kellett önála a tankönyvet (a magáét sem) „bemagolni“: ez a finom szellem boldog volt, ha Salamonról, Keményről úgy feleltünk, hogy elmondtuk a magánolvasmányul ajánlott értekezéseiknek tartalmát.

Ritka olvasottságú ember volt, aki az olvasás szeretetét -- és ez nagy szó -- átplántálta sok-sok diák lelkébe. Nagyszerű távlatokat nyújtottak azok a világirodalmi párhuzamok, amiket nagy műveltsége tárházából sohasem fitogtatva, csak egy-egy csendes megjegyzéssel elének tárt. A magyar irodalmat legapróbb részletekig ismerte és nem egyszer igazította helyre Beóthy kézi könyvének egy-egy tévedését. A magyar történelmet, a régi korok társadalmi viszonyait kitünően ismervén, mindig érdekesen tudta beállítani az irodalmat az egyes korok viszonyaiba. Minden társadalmi réteg igazságos megítélésre talált előadásában. Sohse feledjük el, hogy a csekély számú írók lelkes csapata mellett a *magyar jobbágyság* volt a magyar nyelv fenntartója közömbös századokon át.

Kulcsár Endre valóban tanárnak is kitünő volt. Késői éveiben talán nem sok ügyet vetett a léhákra, akik óráin nem figyeltek, de azok, akikben egy csöpp érdeklődés volt irodalmi dolgok iránt, sohse felejtik el a magyar órákat, amikor a galambósz, szelíd, jó ember frázisok nélkül, de mindig lebilincselően és szépen beszélt Vörösmartyról, Shakespeare-ről. Minden mondata tartalmas volt, lestük és jegyeztük a szavait; tőle tanultuk meg a frázis-halmozó szónokiasságot megvetni s amellet nemes példáját láthattuk annak a ritka erénynek, hogyan lehet mély és széles műveltséget

egy csendes, igazán: úri egyéniség halk szavai mögé elrejteni.

Emlékét és áldásos hatását velem együtt számos szerető tanítványa őrzi lelkében s a református főgimnáziumoknak csak azt kívánjuk, hogy legyenek olyan magyar tanáraik, kik úgy meg tudják az irodalmat szeretettni tanítványaikkal, mint Kulcsár Endre tette azt évtizedeken át zajtalan, de nem nyomtalan munkássággal a debreceni református kollégiumban.

Egy tanítvány.

Közélet

A szatmári „Véndiákok mulatsága“

A trianoni határok által Romániához csatolt magyarság, mint köztudomású, óriási erőfeszítéseket tesz azoknak a felekezeti iskoláknak a fenntartása érdekében, amelyek az új viszonyok között egyedüli mentővárai a magyar nemzeti művelődésnek és kulturának. Ezért minden eszközt és módot megragad arra nézve, hogy iskoláink fenntartásához a szükséges anyagi eszközöket biztosítsa.

Most, mint értesültünk, a szatmári két református középiskola érdekében indult meg ilyen célból egy nagyszabású mozgalom, amennyiben a szatmári református egyház kebelében működő Lorántffy Zsuzsanna Egyesület, a főgimnázium és felsőleányiskola volt növendékeinek a bevonásával, egy jótékony célú összejövetelt rendez folyó évi június hó 21-én „Véndiákok mulatsága“ címén, amely egyrészt pótlása akar lenni a változott viszonyok miatt elmaradt különféle találkozók, másrészt pedig anyagi támogatást akar nyújtani azoknak az iskoláknak, melyek most a létfenntartás nehézségével küzdenek.

A tervezet szerint az összejövetel napján, délelőtt 9 órakor a vendiákok testületileg felkeresik a szatmári temetőben nyugvó tanáraiknak sírjait és megkoszorúzzák. Majd a temetőből testületileg bevonulnak a templomba, ahol egy vendiák fogja tartani az alkalmi egyházi beszédet. Istentisztelet után pedig részt vesznek a főgimnázium Jókai-ünnepélyén.

Az összejövetelnek vidámabb és szórakoztatóbb része délután 6 órakor kezdődik a főgimnázium udvarán, ahol egy jelenlegi nagyobb diák üdvözölni fogja az „Alma mater“ falai között megjelent vendiákokat, egy vendiák pedig megköszöni az üdvözlést.

Majd a kölcsönös üdvözlések megtörténel a vendiákok és a vendégek helyet foglalnak az ekkorra már díszesen felterített asztaloknál, hogy vidám beszélgetés közben felújítsák a diákkori emlékeket. A fiatalság pedig táncra perdül az udvaron felállított lomb-sátorban.

A vendégek ellátását a Lorántffy-Egyesület tagjai fogják házilag eszközölni. És pedig, mivel az étel- és italneműeket a vendiákok és az egyesület tagjai adják össze, igen jutányos ár ellenében.

A rendezőség számít mindazoknak a részvételére és támogatására, akik szívükön viselik a magyar nevelés szent ügyét. Azért bizalommal meghívunk — ez úton is — minden vendiákot és érdeklődőt a mulatságra. A Magyarországon lakó vendiákokat pedig arra kéri, hogy amennyiben nem vehetnének részt az ünnepélyen, juttassák el az iskolák céljaira szánt adományait Bélteky Lajos református lelkész címére Hajdúszoboszlóra, aki a magyarországi adományok összegyűjtését és elszámolását eszközli.

Különösebb buzdításra — úgy hisszük — nincs is szükség. Mert akihez csak eljut ez a felhívás, tudni és teljesíteni fogja kötelességét. Úgy legyen!

Egy szatmári vendiák.

Különfélék

Bücsúzodunk. Az a társaság, mely tíz évvel ezelőtt átvette a Debreceni Protestáns Lap ügyének intézését, feloszlott s ezzel természetesen a laptól megvált. A Debreceni Protestáns Lap mindazáltal nem szűnik meg s új gazdával, talán némileg új szellemmel is, folytatja működését. A változás részleteire nézve tájékoztatni olvasóinkat nem a mi feladatunk. Mi csak tisztelettel bejelentjük, hogy az a társaság, amely eddig a lap tulajdonosa volt, 1925 június 30-án megszűnik az lenni, és kéri a lap barátait, hogy a nagyon nehéz időkben sok igyekezettel végzett munkájáért tartsa meg jó emlékezetében. Az új vezetőség fog rendelkezni a szerkesztőség és kiadóhivatal felől is. Mivel az idevonatkozó tárgyalások még befejezetlenek, a legközelebbi — ugyan már nem a mi kiadásunkban megjelenő — számot még a mostani szerkesztőség fogja szerkeszteni. Nagyon természetes, hogy a lapra féleven túl teljesített előfizetéseket az új tulajdonos átveszi és a lapot előfizetőinknek tovább küldi. Viszont mi minden követelésünket átruháztuk az új tulajdonosra s ennek folytán kérjük, hogy *mindennemű hátralékos előfizetési vagy hirdetési díjat ne a mi címünkre, hanem tovább is a Debreceni Protestáns Lap címére — Debrecen, Méliusz-könyvkereskedés szíveskedjenek küldeni.* Mert az új tulajdonossal való leszámolásunk csak úgy mehet simán, ha a hátralékos előfizetési és hirdetési díjak, amelyek irányában szavatosságot vállaltunk, minél előbb befolyanak. Azt, hogy nehéz munkánkat valameny-

nyire értékelték, azzal bizonyítják be, hogy ezt a kérésünket minél sürgősebben teljesítik. Egyébként pedig ismételtén ajánljuk magunkat olvasóink és lapunk barátai további jó indulatába, s mindnyájuktól szeretettel veszünk búcsút — egyrészünk azzal, hogy: *viszonllátásra.*

Pályázati hirdetések számlája június hóról. 23. szám köröstarcsai egyház lelkészi állás 50,000 K. 24. szám kollégium természetrajz—vegytani tanári tanszék 50,000 K. Bocskai reálgimnázium ének- és zenetanári állás 25,000 K. 25. szám türkevei egyház lelkészi állás 40,000 K. Kálvineum 40,000 K. 26. szám Kollégium, gimnáziumi magyar—német nyelv tanári állás 40,000 K. Kollégiumi tanítóképzőintézeti tanári állás 60,000 K. Tizsaszalkai egyház kántortanítói állás 60,000 korona.

Hivatalos Értesítés

A tiszántuli református egyházkerület püspökétől

1133—1925. szám.

Körlevél

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Tudomásulvétel és az egyházmegyei jegyzőkel leendő közlés kérésével tudatom az egyházkerületi közgyűlés 171—1925. sz. alatt kelt határozatát a következőkben: „Közgyűlésünk az espereknek és egyházmegyei jegyzőknek nyomatékosan figyelmébe ajánlja, hogy a felsőbb jóváhagyást igénylő szerződéseknek, vagy más okiratoknak, melyek az 1920. 34. t.-c. 40. §. 3. bekezdése értelmében illetékkiszabás végett a jóváhagyás vagy hozzájárulás napjától számított 15 nap alatt bemutatandók, megfelelő időben bemutatásra leendő előkészítéséről okvetlenül gondoskodjanak, mert különben az egyházkerületet a fentidézett törvény 40. és 58. § és az 1923—156,000. P. M. rendelet 55. §-a alapján kiszabandó rendbíróság következtében anyagi károsodás érheti, amelyet egyházkerületünk kénytelen lesz, a mulasztásért felelős szerveire áthárítani.“

Atyafiságes szeretettel

Debrecen, 1925 június 10.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1138—1925. szám.

Körlevél

a nagytiszteletű esperes uraknak.

Egyházkerületi közgyűlésünknek folyó évi május hó 13—14. napjain tartott közgyűlésében hozott 157. számú határozatát további megfelelő eljárás végett alább közlöm.

Atyafiságes szeretettel

Debrecen, 1925. évi június hó 5.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Kivonat

a tiszántúli református egyházkerület Debrecenben 1925 május hó 13—14. napjain tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

157. szám. A felsőszabolcsi egyházmegye 52—1924. sz. határozatában azt kéri, hogy a református tanítók köteleztessenek el a belmissziói munkában való segédkezésre.

A népiskolai tanügyi és belmissziói bizottság határozati javaslata:

Közgyűlésünk a kérésnek az előterjesztett formában való teljesítését nem tartja célszerűnek, mert az elkötelezés visszaható erővel bírván, annak a gyakorlatban keresztülvitele nehézségekbe ütköznék. Jól esik megállapítani, hogy ma is vannak szép számmal olyan tanítóink, akik a belmissziói munkában tevékenyen közreműködnek, de el is várja közgyűlésünk az egyházkerület minden tanítójától, hogy a nemes munkából kivegyék a részüket. A jövőre nézve kívánatosnak tartja közgyűlésünk s épen ezért felhívja az egyházakat, hogy új állások szervezésénél, vagy a megüresedett állások betöltése alkalmával a belmissziói munkában való segédkezést a pályázati feltételek közé vegyék fel, így módjukban fog állani olyan tanítókat alkalmazni, akik ez új munka-kör teljesítésére magukat elkötelezik.

Avégből pedig, hogy belmissziói munka végzésére alkalmas tanítók minél nagyobb számmal álljanak rendelkezésre, közgyűlésünk *fölkéri Elnökségét*, tegye megfontolás tárgyává és a lehetőségekhez képest esetleg már a legközelebbi jövőben foganatosítsa a tanító-, tanítónő- és lelkész-képző-intézetek igazgatója útján egy olyan alapos szünidei belmissziói tanfolyamnak a rendezését, amelyen tanítók és tanítójelöltek minél nagyobb számmal résztvehessenek s amely nekik a tanfolyam elvégzéséről bizonylatot is adna, melyet pályázásuk esetén bemutathatnak.

Elfogadtatott.

Kiadta:

Révész,

egyhk. főjegyző.

1139—1925. szám.

Körlevél

a nagytiszteletű esperes urakhoz.

Egyházkerületi közgyűlésünknek folyó évi május hó 13—14. napjain tartott közgyűlésében hozott 158. számú határozatát megfelelő eljárás végén alább közlöm.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1925. évi június hó 8.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Kivonat

a tiszántúli református egyházkerület Debrecenben 1925 május hó 13—14. napjain tartott közgyűlése jegyzőkönyvéből.

158. szám. A debreceni református egyházmegye 39—1925. sz. a. arról tesz jelentést, hogy foglalkozott a népiskolai felügyelői állás szervezésének kérdésével és abban állapotodott meg, hogy mivel a kérdés megoldásának jelenleg legyőzhetetlen anyagi akadályai vannak, megvárja, míg az állás egy arra minden tekintetben alkalmas nyugalmazott tanítóval lesz betölthető.

A többi egyházmegyék aligha foglalkoztak a kérdéssel komolyan, mert jelentés más egyházmegyéből nem érkezett be. A felsőszabolcsi egyházmegye tanügyi bizottsága e tárgyban javaslatot terjesztett az egyházmegyei közgyűlés elé, de az egyházmegye határozatáról nincs tudomásunk.

A népiskolai tanügyi bizottság határozati javaslata:

Közgyűlésünk a debreceni egyházmegye jelentését tudomásul veszi s midőn kijelenti, hogy ilyen nagyfontosságú kérdés megoldásánál nem szabad az anyagiakat domináló tényezővé tenni, felhívja a többi egyházmegyét is jelentéstételre a tekintetben, hogy minő intézkedéseket tettek az egyházmegyei népiskolai felügyelői állás szervezése tárgyában?

Elfogadtatott.

Kiadta:

Révész,

egyhk. főjegyző.

Pályázati hirdetés.

A füzesgyarmati református egyházban szeptemberre kántori megbizatással egybekötött tanítói állás üresedik meg, melynek tanítói javadalma 14 kat. hold föld, évi 14 q búza, 9 q árpa; kántori tiszteletdíja évi 100 korona, 507 kg. búza, 390 kg. árpa. Felhivatnak azon orgonista-kántorok, akik ezt az állást elnyerni óhajtják, hogy ének- és zeneprobára saját költségükön való megjelenés végett jelentkezzenek a lelkészi hivatalnál, ahol a megjelenés idejére a jelentkezés sorrendjében beosztást nyernek.

Pályázat.

Tiszaszalka községben nyugdíjazás folytán megüresedett *kántor-tanítói* állásra pályázatot hirdetek.

I. Javadalom: Lakás, megfelelő melléképületekkel, — egy hold kerttel. 16 m. hold föld használata egy tagban. 2 hold legelő. 20 köböl rozs természetben beszolgáltatva. Stóla hivatalos díj-szabás szerint. Állami fiz. kiegészítés. Egyházi javadalom adójának felét az egyház fizeti.

II. Kötelesség: I—VI. vegyes osztályú iskola vezetése, orgonista-kántori szolgálat elvégzése. Kanonikus órákon, valamint lelkész akadályoztatása esetén templomi szolgálat teljesítése. A már meglévő énekkar vezetése és segédkezés minden egyhátsadalmi munkában. Presbiteri gyűlések jegyzői teendőinek ellátása.

Pályázhatnak kifogástalan orgonajátékkal bíró református kántor-tanítók.

Kellően felszerelt pályázati kérvények, — az okmányok visszaküldéséhez szükséges postabélyeg mellékelésével — alulírott iskolaszéki elnökhöz küldendők július hó 14-ig. Ugyanaz nap (14-én), délután próbaéneklés és orgonázás tartatik, amelyen feltétlen kívánatos a részvétel; személyes megjelenők kérvényeiket ugyanakkor (déli 12 óráig) is átadhatják. Presbiterium — a később megejtendő választás után — csak a megválasztott útiköltségét téríti meg.

Állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Tiszaszalka (Bereg m.), 1925 június 17.

Kelemen Gyula,
iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A debreceni református kollégium tanítóképző-intézetének fenntartó testülete pályázatot hirdet az I—IV. osztályú A) gyakorlóiskolai tanítói állásra. Pályázhatnak első sorban 35 évnél nem idősebb, jeles oklevéllel, öt évi gyakorlattal bíró tanítók. Másodsorban tanítóképző-intézeti öt évfolyamot végzett jeles (1) oklevéllel, a tanítási gyakorlatból jeles osztályzattal bíró tanítók. A választásnál első sorban a legalább öt évi gyakorlattal bíró tanítók jönnek figyelembe. Amennyiben ezek között megfelelő pályázó nem akadna, csak ebben az esetben jöhetnek tekintetbe az öt évet végzett tanítók. Ha a választás ez utóbbiak közül történne, tartozik a megválasztott az első évet a tanítóképző-intézetben szerzett gyakorlati ismereteinek szélesítése végett különböző képzőintézeteknél, gyakorlóiskoláknál, jelesebb népiskoláknál tölteni az egyházkerületi elnökség utasítása szerint s idevonatkozó tanulmányairól felettes hatóságának beszámolni. A megválasztott tanító köteles a gazdasági ismétlőiskolát tanítani. Fizetése egyenlő az állami tanítóképző-intézeti gyakorlóiskolai tanítók javadalmával, mely nem lehet kevesebb, mint az állami tanítók részére időről-időre megállapított illetmény.

Pályázók tartoznak okmányokkal igazolni képesítésüket, életkorukat, családi és egészségi állapotukat, eddigi működésüket és a forradalmak alatt tanúsított magatartásukat. A pályázók kérvényeiket a tiszántúli református egyházkerülethez címezve, alulírott igazgatósághoz nyújtják be augusztus 1-ig. Az állás szeptember 1-én foglalandó el.

Debrecen, 1925 június 11.

Ref. tanítóképző-intézeti igazgatóság.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda vállalata.

Legszebb, legjobb, legmaradandóbb, mert
egész életre tanulsággal szolgáló

Vizsgai jutalom könyvek:

Dr. Erdős Károly:

Az én vallásom

Ára vászonba kötve 5600 K.

Tóth János:

**Tiszteletes bácsi
mesés könyve.**

Apróbb mesék.

Ára 14,000 korona.

Révész Imre:

Az imádkozó magyar.

papírkötés, vörös metszés . . . 14,000
egész vászon „ „ . . . 28,000
párnázott, diszvászon, vörös metsz. 56,000
párnázott, valódi bőrkötés, arany-
metszéssel, tokban. . . . 105,000

Filléres Könyvtár egyes számai K 11,000

Ajánljuk: a kiadásunkban megjelent
ima- és énekes könyveinket, melyek
mindenféle alakban és kötésben, u. m.:
papir-, vászon-, bőrutánzat, finom és
legfinomabb bőr-, celluloid kötésekben
kaphatók.

Egyházaknak tömeges vétel esetén
magas kedvezményt nyújtunk.

**„Méliusz”
könyvkereskedés**

**Debrecen,
Ferenc József-ut 26.**